

SUV XÖJALIGI SOHASIDA
“TOP-100 huquqiy tavsiya va maslahat”
Aholi, fermerlar va suvdan foydalanuvchilar uchun
savol-javoblar to'plami

To'skent–2026

KIRIŞ

Mazkur töplam suv resurslaridan foydalaniş sohasida fuqarolar, fermer va dehqon xöjaliklari, şuningdek, boşqa suvdan foydalanuvçilarda yuzaga kelayotgan amaliy huquqiy masalalarga tuşunarli va asoslantirilgan javoblar beriş maqsadida tayyorlandi.

Töplamdan suvdan foydalaniş tartibi, suv oliş kvotalari va limitlari, suv yetkazib beriş xizmatlari, şartnomaviy munosabatlar, suv tejovçi texnologiyalarni joriy etiş, suv xöjaligi infratuzilmasidan foydalaniş, yer osti suvlari, melioratsiya, suv obyektlarini muhofaza qiliş hamda murojaatlar va nizolarni hal etişga oid masalalar örin olgan.

Töplam jami 100 ta savol va javobni qamrab olib, ular mazmunan özaro boğliq önta mavzuli bölimga ajratilgan. Har bir savolga amaldagi qonunçilik talablaridan kelib çiqqan holda sodda va aniq javob berişga, şuningdek, tegiшли huquqiy normalarni körsatişga alohida e’tibor qaratilgan. Javoblar yakunida ularning huquqiy asoslari qisqartma şaklida keltirilgan.

Savollarni şakllantirişda Özbekiston Respublikasi suv xöjaligi vaziri va uning örinbosarlari tomonidan ötkazilgan sayyor qabullarda bildirilgan masalalar, şuningdek, vazirlikka kelib tuşgan fuqarolar va boşqa suvdan foydalanuvçilarning murojaatlari asos qilib olindi.

Töplamdan foydalaniş suvdan foydalanuvçilarning huquq va majburiyatlarini yaxşıroq anglaşiga, qonunçilik talablariga rioya etişiga, suv resurslaridan oqilona va samarali foydalanişiga, şuningdek, huquqiy masalalar yuzasidan töğri qaror qabul qilişiga kömaklaşadi.

Mazkur töplam axborot-ma’rifiy va amaliy qöllanma xususiyatiga ega. Undagi tuşuntirişlar qonunçilik hujjatlarining tegiшли normalariga asoslanadi. Muayyan masalani hal etişda qonunçilikning amaldagi tahriri va holatning öziga xos jihatlarini inobatga oliş lozim.

ASOSIY HUQUQIY MANBALAR

SK – Özbekiston Respublikasining Suv kodeksi, 2025-yil 30-iyuldagi ÖRQ-1076-sonli Qonun. 2025-yil 31-oktabrdan kuçga kirgan – <https://lex.uz/uz/acts/-7655343>

VMQ-79 – Özbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 9-fevraldagi ““Suv yetkazib beriş xizmati” davlat muassasalari faoliyatini taşkil etiş çora-tadbirlari töğrisida”gi 79-sonli qarori – <https://lex.uz/uz/acts/-6804978>

PQ-47 – Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 5- “Suv resurslaridan foydalaniş samaradorligini oşiriş böyiça qöşimça çora-tadbirlar töğrisida”gi fevraldagi PQ-47-sonli qarori – <https://lex.uz/uz/docs/-8036872>

PQ-144 – Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 1-martdagi “Qişloq xöjaligida suvni tejaydigan texnologiyalarni joriy etişni yanada takomillaştiriş çora-tadbirlari töğrisida”gi PQ-144-sonli qarori – <https://lex.uz/uz/acts/-5884584>

MQ – Özbekiston Respublikasining 2017-yil 11-sentabrdagi ÖRQ-445-sonli “Jismoniy va yuridik şaxslarning murojaatlari töğrisida”gi Qonuni – <https://lex.uz/docs/3336169>

Soliq kodeksi – O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 30-dekabrda gi
ÖRQ-599-sonli “O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksini tasdiqlash to‘g‘risida”gi
Qonuni bilan tasdiqlangan O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi –
<https://lex.uz/uz/>

Mavzular xaritasi

- 01–10.** Suvdan foydalanişning umumiy huquqiy asoslari
- 11–20.** Suv kvotasi, limiti va suv beriş navbati
- 21–30.** Şartnoma, haq tolaş va hisob-kitob
- 31–40.** Ariq, kanal, lotok va infratuzilma
- 41–50.** Nasos stansiyalari, quduqlar va yer osti suvlari
- 51–60.** Suv tejovçi texnologiyalar va davlat qöllab-quvvatlaşi
- 61–70.** Kollektor-drenaj, melioratsiya va yer holati
- 71–80.** Suv obyektlarini muhofaza qiliş va xavfsizlik
- 81–90.** Murojaatlar, şikoyat va nizolarni hal qiliş
- 91–100.** Amaliy savollar, hisobdorlik va huquqiy profilaktika

I. Suvdan foydalanişning umumiy huquqiy asoslari

1. Suğoriş suvidan kimlar foydalanişi mumkin?

Javob. Qonunchilikda belgilangan tartibda jismoniy va yuridik shaxslar, jumladan, fermer va dehqon xojaliklari, shaxsiy tomorqa yer uchastkalari egalari hamda bosqa suvdan foydalanuvchilar suğoriş suvidan foydalaniş huquqiga ega.

Suğoriş uchun suv olishda suv manbasining imkoniyatlari, belgilangan suv olish kvotasi va limitlari, suvdan foydalaniş toğrisidagi shartnoma hamda suv olish jadvali hisobga olinadi. Suv olish belgilangan tartibda rasmiylashtirilgan buyurtmanoma asosida amalga oshiriladi, qonunchilikda nazarda tutilgan istisnalar bundan mustasno.

2. Suv kimning mulki hisoblanadi va fermer undan qanday huquq asosida foydalanadi?

Javob. Ozbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 68-moddasiga muvofiq, suv umummilliy boylik hisoblanadi, undan oqilona foydalaniş zarur va u davlat muhofazasidadir. Ushbu konstitutsiyaviy qoida Ozbekiston Respublikasining Suv kodeksida ham oş ifodasini topgan.

Suv kodeksining 11-moddasiga koşa, suv umummilliy boylik boşib, undan oqilona foydalaniş lozim va u davlat tomonidan muhofaza qilinadi. Kodeksning 12-moddasida Ozbekiston Respublikasi hududida joylasgan suv obyektlari, qonunchilikda va xalqaro shartnomalarda nazarda tutilgan istisnolardan tasqari, Ozbekiston Respublikasining mulki ekani belgilangan.

Fermer va dehqon xojaliklari suv resurslaridan qishloq xoşaligi ekinlarini suğoriş va bosqa qonuniy ehtiyojlar uchun belgilangan tartibda foydalaniş huquqiga ega. Biroq suvdan foydalaniş huquqi suv manbasiga nisbatan mulk huquqini anglatmaydi. Shuningdek, suv xoşaligi obyektlariga nisbatan mulk huquqi suv resurslariga boşgan huquqdan farq qiladi: Suv kodeksining 13-moddasiga muvofiq, suv xoşaligi obyektlari qonunchilikda belgilangan hollarda davlat yoki xususiy mulkda boşishi mumkin. Demak, fermer suvdan qonunchilikda belgilangan shartlar va tartib asosida foydalanadi, ammo suvni oşining xususiy mulki deb hisoblay olmaydi.

3. Ichimlik suvi va suğoriş suvidan foydalaniş tartibi nimasi bilan farq qiladi?

Javob. Ha, ichimlik suvi va suğoriş suvidan foydalaniş hamda ularni iste'molchilarga yetkazib beriş tartibi bir-biridan farq qiladi. Ichimlik suvi aholining ichimlik, shaxsiy gigiyena va bosqa maişiy ehtiyojlarini ta'minlas uchun moşjallangan boşib, uning sifati va iste'molchilarga yetkazib berilişiga nisbatan alohida talablar belgilangan. Aholini xavfsiz ichimlik suvi bilan ta'minlas inson salomatligi va sanitariya-epidemiologik osoyiştalikni ta'minlasning muhim sharti hisoblanadi.

Suğoriş suvi esa qishloq xoşaligi ekinlarini suğoriş va bosqa tegişli ehtiyojlar uchun ishlatiladi. Undan foydalaniş suv resurslarining mavjudligi, belgilangan suv olish kvotasi va limitlari, suv yetkazib beriş shartnomasi hamda tasdiqlangan suv beriş jadvali asosida taskil etiladi.

Shuningdek, suv tanqisligi yuzaga kelgan hollarda suv resurslarini taqsimlas qonunchilikda belgilangan ustuvorliklar va çeklovlarni hisobga olgan holda amalga oshiriladi. Şu sababli ichimlik suvi ta'minoti va qishloq xoşaligi uchun suğoriş suvini yetkazib berişda turli huquqiy va taskeyiy talablar qollaniladi.

4. Tomorqa yerini suğoriş uçun qayerga va qanday tartibda murojaat qiliş kerak?

Javob. Tomorqa yerini suğoriş uçun, avvalo, hududga xizmat körsatuvçi tuman (şahar) “Suv yetkazib beriş xizmati” davlat muassasasiga yoki suv yetkazib beriş uçun mas’ul bölğan tegiqli taşkilotga murojaat qiliş lozim.

Murojaatda tomorqa yerining joylaşgan manzili, maydoni, suğorişga bölğan ehtiyoj va mavjud suv manbasi haqida ma’lumot körsatilişi maqsadga muvofiq. Agar suv öz vaqtida yetkazib berilmayotgan yoki uni olişda boşqa muammo yuzaga kelgan bölssa, murojaatda muammoning mazmuni va holat yuz bergan davr ham bayon etiliş kerak.

Mas’ul taşkilot murojaatni körib çiqib, suv manbasining imkoniyatlari, belgilangan suv taqsimoti va amaldagi tartibdan kelib çiqqan holda tegiqli tuşuntiriş beradi yoki masalani hal etiş çoralarini köradi. Agar muammo hal etilmasa, yuqori turuvçi taşkilotga yoki qonunçilikda belgilangan tartibda vakolatli organga şikoyat qiliş mumkin.

5. Suv tanqisligi yuzaga kelganda suv qaysi ehtiyojlar uçun ustuvor ajratiladi?

Javob. Suv resurslari çeklangan yoki suv tanqisligi yuzaga kelgan hollarda suvni taqsimlaş qonunçilikda belgilangan ustuvorliklar va mavjud suv resurslarining imkoniyatlarini hisobga olgan holda amalga oşiriladi.

Bunda aholining içimlik suviga bölğan ehtiyojlarini qondiriş, sanitariya-gigiyena talablariga rioya etiş hamda ekologik ehtiyojlarni ta’minlaş muhim ahamiyatga ega. Qişloq xöjaligida suv resurslarini taqsimlaşda esa belgilangan limitlar, ekinlarning suvga bölğan ehtiyoji va suv tejovçi texnologiyalardan foydalaniş kabi omillar inobatga olinadi.

Suv tanqisligi şaroitida har bir suvdan foydalanuvçiga avval belgilangan miqdordagi suvni istalgan vaqtda oliş kafolatlanmaydi. Suv beriş amaldagi qonunçilik, tasdiqlangan taqsimot va suv manbasining imkoniyatlariga muvofiq taşkil etiladi.

6. Oçiq ariq yoki kanaldan öz ehtiyojim uçun istalgan miqdorda suv olişim mumkinmi?

Javob. Yöq. Oçiq ariq yoki kanalning mavjudligi undan istalgan miqdorda suv oliş huquqini bermaydi. Suv obyektlaridan foydalanişda qonunçilikda belgilangan talablarga, suv taqsimoti tartibiga va boşqa suvdan foydalanuvçilarning huquqlariga rioya etiş lozim.

Qişloq xöjaligi ekinlarini suğoriş uçun suv olişda belgilangan kvota va limitlar, suv yetkazib beriş şartnomasi hamda suv beriş jadvali hisobga olinadi. Suv olişning muayyan turi uçun ruxsatnoma yoki boşqa hujjat talab etilsa, tegiqli tartibga rioya qilinişi şart.

Suvni özboşimçalik bilan oliş, belgilangan miqdordan ortiq foydalaniş yoki suv taqsimotiga xalaqit beriş boşqa suvdan foydalanuvçilarning huquqlarini buzişi va qonunçilikda belgilangan javobgarlikka sabab bölşi mumkin. Şuning uçun suv olişdan oldin hududga xizmat körsatuvçi mas’ul taşkilot bilan belgilangan tartibni aniqlaştiriş lozim.

7. Suvdan umumiy foydalaniş deganda nima tuşuniladi?

Javob. Suvdan umumiy foydalaniş deganda fuqarolarning qonunçilikda belgilangan tartibda, odatda, maxsus ruxsatnoma olmasdan amalga oşiriladigan ehtiyojlari uşun suv obyektlaridan foydalaniş tuşuniladi. Bunday foydalanişga şaxsiy içimlik va maişiy ehtiyojlarni qondiriş, belgilangan joylarda çömiliş, dam oliş va qonunçilikda ruxsat etilgan boşqa maqsadlarda suv obyektlaridan foydalaniş kiradi.

Biroq suvdan umumiy foydalaniş suvni istalğan miqdorda oliş, nasos yoki boşqa qurilmalar yordamida suv tortiş yoxud suv obyektlaridan çeklovlersiz foydalaniş mumkinligini anglatmaydi. Maxsus muhofaza qilinadigan hududlarda, sanitariya muhofazasi zonalarida va boşqa çeklangan joylarda alohida talablar amal qiliş mumkin.

8. Suvdan maxsus foydalaniş nima va u qaçon ruxsatnoma asosida amalga oşiriladi?

Javob. Suvdan maxsus foydalaniş deganda suv obyektlaridan maxsus inşootlar va qurilmalar yordamida suv oliş, şuningdek, qonunçilikda belgilangan boşqa faoliyat turlari tuşuniladi.

Suv kodeksiga muvofiq, bunday faoliyatga tösuvçi inşootlar, nasoslar, nasos stansiyalari, sifonlar va suv kötaruvçi boşqa qurilmalar yordamida suv oliş, gidroelektr stansiyalari uşun suvdan foydalaniş hamda oqova suvlarni suv obyektlariga oqiziş kabi holatlar kiradi.

Suvdan maxsus foydalanişning barça turlari bir xil tartibda rasmiylashtirilmaydi. Qonunçilikda belgilangan hollarda maxsus ruxsatnoma olinişi şart. Şuning uşun suv oliş yoki oqova suvlarni çiqarişni boşlaşdan oldin faoliyat turi va suv manbasiga qarab ruxsatnoma talablarini aniqlashtiriş lozim.

9. Bir sutkada 5 kub metrdan ortiq suv oliş uşun maxsus ruxsatnoma talab etiladimi?

Javob. Ha. Özbekiston Respublikasi Suv kodeksining 56-moddasiga muvofiq, suv oliş inşootlaridan foydalangan holda suv obyektlaridan bir sutkada 5 kub metrdan ortiq suv oliş suvdan maxsus foydalaniş uşun ruxsatnoma talab etiladigan holatlardan biri hisoblanadi.

Bunda suvning qaysi manbadan olinayotgani va suv oliş inşootining xususiyatlari muhim ahamiyatga ega. Tabiiy yer usti suv obyektlaridan, şuningdek, yer osti suvlaridan foydalaniş uşun ruxsatnoma vakolatli organlar tomonidan belgilangan tartibda beriladi. Sun'iy suv havzalaridagi suvdan foydalaniş uşun esa mazkur moddada ruxsatnoma talab etilmasligi belgilangan.

Şu sababli suv olişni rejalashtirayotğan şaxs suv manbasi, suv oliş hajmi va foydalaniş maqsadidan kelib çiqib, ruxsatnoma talab etilişini tegişli vakolatli organlardan aniqlashtiriş lozim.

10. Suvdan foydalaniş huquqim buzilsa, qayerga murojaat qilişim mumkin?

Javob. Agar suv belgilangan jadval asosida yetkazib berilmasa, şartnoma şartlari buzilsa yoki boşqa şaxslar tomonidan suvdan foydalaniş huquqingizga xalaqit

berilsa, avvalo, uşbu masala uęun mas'ul bۆlęan suv yetkazib beruvęi taşkilotga yozma murojaat qiliş tavsiya etiladi.

Murojaatga suv yetkazib beriş şartnomasi, belgilangan suv oliş limiti, suv beriş jadvali, suv hisobini tasdiqlovęi ma'lumotlar va mavjud bۆlsa, foto yoki video dalillarni ilova qiliş mumkin. Murojaatda muammoning mazmuni, yuzaga kelgan vaqti va talabingiz aniq kۆrsatiliş lozim.

Agar murojaat bۆyięa muammo hal etilmasa yoki berilgan javobdan norozi bۆlsangiz, yuqori turuvęi taşkilotga, tegişli vakolatli davlat organiga yoki qonunęilikda belgilangan tartibda sudga murojaat qiliş huquqingiz bor.

II. Suv kvotasi, limiti va suv beriş navbati

11. Suv oliş kvotasi nima va u nima uęun belgilanadi?

Javob. Suv oliş kvotasi – suvdan foydalanuvęiga belgilangan tartibda ajratiladigan suv miqdorini belgilaş uęun asos bۆladigan kۆrsatkięidir. Kvotalar suv manbalari, hududlar va iqtisodiyot tarmoqlari bۆyięa suv resurslarining mavjudligi hamda suvga bۆlęan ehtiyojni hisobga olgan holda ajratiladi.

Suv oliş kvotasi suvdan foydalanuvęining suvga bۆlęan ehtiyojini rejalaştiriş, suv resurslarini oqilona taqsimlaş va suv yetkazib berişni taşkil etişda muhim ahamiyatga ega. Ajratilgan kvota suvdan istalgan vaqtda va istalgan miqdorda foydalaniş huquqini bermaydi. Amalda suv oliş belgilangan limitlar, şartnoma şartlari va suv beriş jadvaliga muvofiq amalga oşiriladi.

12. Suęoriladigan yer uęun suv oliş kvotasi qanday hisoblanadi?

Javob. Suęoriladigan yerlar uęun suv oliş kvotasi suęoriladigan yer uęastkasining maydonini bir gektar suęoriladigan yer uęun belgilangan suv oliş kvotasi normativiga kۆpaytiriş orqali hisoblanadi.

Bir gektar yer uęun normativni belgilaşda tegişli gidrografik hududdagi suv oliş kۆrsatkięlari va suęoriladigan yerlarning umumiy maydoni hisobga olinadi. Şuningdek, tuproqning mexanik tarkibi, yerning reliefi, sizot suvlari sathi, iqlim şaroiti va kۆp yillik suv ta'minoti kabi omillar inobatga olinadi.

Masalan, fermer xۆjaligining suęoriladigan yer maydoni 20 gektar bۆlsa, unga ajratiladigan kvota şu maydonni tegişli hudud uęun belgilangan bir gektarlik normativga kۆpaytiriş orqali aniqlanadi. Bunda aniq normativ va yakuniy kvota vakolatli organlar tomonidan belgilangan ma'lumotlar asosida hisoblanadi.

13. Suv oliş kvotasini qaysi organ ajratadi?

Javob. Suv oliş kvotalarini ajratiş vakolati suv manbai, hudud va suvdan foydalaniş darajasiga qarab taqsimlangan.

Özbekiston Respublikasi Suv xۆjaligi vazirligi Qoraqalpoęiston Respublikasi Suv xۆjaligi vazirligi va irrigatsiya tizimlari havza boşqarmalariga kvotalar ajratadi. Qoraqalpoęiston Respublikasi Suv xۆjaligi vazirligi va irrigatsiya tizimlari havza boşqarmalari esa suv yetkazib beruvęi taşkilotlarga kvotalar ajratadi.

Suvdan foydalanuvęilarga kvotalar xalq deputatlari tuman (şahar) Kengaşlari tomonidan ajratiladi. Tabiiy suv havzalaridan maxsus foydalaniş uęun suv oliş

kvotalari esa qonunchilikda belgilangan tartibda vakolatli organlar beradigan ruxsatnomalarda belgilanadi.

Shu sababli fermer yoki bosqa suvdan foydalanuvchi o'ziga ajratilgan kvota haqidagi ma'lumotni tegishli vakolatli organ yoki suv yetkazib beruvchi tashkilot orqali aniqlastirishi mumkin.

14. Suv olish kvotasi bilan suv olish limitining farqi nimada?

Javob. Suv olish kvotasi va suv olish limiti o'zaro bog'liq bolsa-da, ular bir xil tushuncha emas. Kvota suvdan foydalanuvchiga ajratiladigan suv miqdorini belgilash uchun asos bolsa, limit muayyan davrda olinishi mumkin bo'lgan suv hajmini belgilaydi.

Suv olish limitlari belgilanganda suv manbalarining kelgusi gidrologik yildagi suvlilik prognozi, suvdan foydalanişning ustuvor yo'nalishlari va ajratilgan kvotaning prognoz qilinayotgan hajmi hisobga olinadi. Limitlar mavsumiy suv ta'minoti va suv resurslarining haqiqiy imkoniyatlariga qarab belgilanadi.

Fermer yoki bosqa suvdan foydalanuvchi o'ziga ajratilgan kvota, belgilangan limit va suv yetkazib berish shartnomasida ko'rsatilgan hajmlarni o'zaro solishtirib borishi lozim. Kvota yoki limitdan ortiq suv olishga yo'l qo'yilmaydi.

15. Suv olish uchun buyurtmanomani qaçon va qanday tartibda berish kerak?

Javob. O'zbekiston Respublikasi Suv kodeksining 33-moddasiga muvofiq, suv olish uchun buyurtmanoma suv olish bo'slanishidan kamida 10 kun oldin suv yetkazib beruvchi tashkilotga yoki uning vakolatli shaxsiga yozma yoxud elektron shaklda taqdim etiladi.

Buyurtmanomada suv olishning aniq joyi, bo'slanish va tugaş muddatlari, talab etiladigan suv hajmi hamda suvdan foydalaniş maqsadi ko'rsatiladi. Buyurtmanomada so'ralgan suv miqdori ajratilgan kvota va limitdan ortiq bo'lmasligi kerak.

Suv yetkazib beruvchi tashkilot buyurtmanomani belgilangan tartibda ko'rib chiqadi. Suv olishga ruxsat ajratilgan limit va suv manbasining suvlilik darajasidan kelib chiqib beriladi yoki rad etiladi. Kodeksda ayrim holatlar, jumladan, ichimlik va xo'jalik-maişiy suv ta'minoti tizimidan suv olish uchun istisnolar ham nazarda tutilgan.

16. Suv berish navbatini va jadvalini qayerdan bilish mumkin?

Javob. Suv berish navbati va muddatlari to'g'risidagi ma'lumotni hududga xizmat ko'rsatuvchi suv yetkazib beruvchi tashkilotdan olish mumkin. Suv berish jadvali suvdan foydalaniş to'g'risidagi shartnomaning ilovasi hisoblanadi va suvdan foydalanuvchining mavsumiy ehtiyojlari hamda ajratilgan suv olish limiti asosida shakllantiriladi.

Fermer va bosqa suvdan foydalanuvchilar jadvalda belgilangan suv olish muddatlari va hajmlari bilan tanişib, ularni shartnomada ko'rsatilgan ma'lumotlar bilan solishtirib borishlari lozim. Jadvaldagi ma'lumotlar tushunarsiz bolsa yoki o'zgarişlar yuz bersa, suv yetkazib beruvchi tashkilotdan yozma tushuntirish so'raş mumkin.

17. Belgilangan navbatda suv berilmasa, qanday çora ko'riş kerak?

Javob. Agar suv shartnomada va suv berish jadvalida belgilangan muddatda yetkazib berilmasa, avvalo, holatni tasdiqlovchi ma'lumotlarni to'plash lozim. Jumladan, suv beriliş kerak bo'lgan sana va vaqttni, suv olish nuqtasini, amaldagi suv sarfi yoki

sathini, suv yetkazib beruvchi ta'skilot vakillari bilan muloqot natijalarini qayd etish, mavjud bo'lsa, foto va video materiallarni saqlash tavsiya etiladi.

Shundan so'ng suv yetkazib beruvchi ta'skilotga yozma murojaat qilib, suv o'z vaqtida berilmaganining sabablarini tushuntirishni va muammoni bartaraf etish choralarini ko'rishni so'ras mumkin. Agar suvdan foydalanish huquqi buzilgan bo'lsa, qonunchilikda belgilangan tartibda yetkazilgan zararni qoplashni talab qilish huquqi ham mavjud.

Murojaatda shartnoma, suv berish jadvali va mavjud dalillarni ilova qilish masalani ko'rib chiqishni osonlashtiradi.

18. Suv kam kelsa, suv olish limitini qayta ko'rib chiqish mumkinmi?

Javob. Ha. Suv manbasining taxmin qilingan yoki haqiqiy suvliligi o'zgargan hollarda suv olish limitini qayta ko'rib chiqish masalasini ko'tarish mumkin. Suv kodeksining 72-moddasi suvdan foydalanuvchilarga suv manbasining suvliligidan kelib chiqqan holda limitlarni o'zgartirish bo'yicha taklif kiritish huquqini beradi.

Buning uchun suvdan foydalanuvchi xizmat ko'rsatuvchi suv yetkazib beruvchi ta'skilotga yozma yoki elektron murojaat qilib, limitni o'zgartirish zaruratini asoslashi lozim. Murojaatda suv ta'minotidagi o'zgarishlar, amaldagi suv hajmi va mavjud ma'lumotlarni ko'rsatish maqsadga muvofiq.

Limitni o'zgartirish avtomatik ravishda amalga oshmaydi. Yakuniy qaror suv manbasining holati, bo'sqa suvdan foydalanuvchilarning ehtiyojlari va qonunchilikda belgilangan vakolatlar asosida qabul qilinadi.

19. Fermer o'ziga ajratilgan suv olish kvotasining bir qismini bo'sqa fermerga berishi mumkinmi?

Javob. Ha. O'zbekiston Respublikasi Suv kodeksining 65-moddasiga muvofiq, suvdan foydalanuvchi o'ziga ajratilgan suv olish kvotasining bir qismini ayni shu gidrografik zonadagi bo'sqa suvdan foydalanuvchiga shartnoma asosida, ularga xizmat ko'rsatuvchi suv yetkazib beruvchi ta'skilot bilan kelishgan holda sotishi mumkin.

Bundan tashqari, Kodeksning 70-moddasida suvdan foydalanuvchi o'ziga ajratilgan limit doirasida tejab qolingan yoki suvga bo'lgan ehtiyoj qisqariishi natijasida ortiqcha bo'lib qolgan suvni ayni shu gidrografik zonadagi bo'sqa suvdan foydalanuvchiga shartnoma asosida berishi mumkinligi belgilangan.

Bunda suv olish kvotasining bir qismini berish bilan limit doirasida tejalgan suvni berishni farqlash lozim. Har ikki holatda ham tegishli shartnomaviy talablarga rioya qilinishi va suv yetkazib berish ta'skiloti bilan kelishilishi zarur. Bunday kelishuv suv resurslarini taqsimlashning belgilangan tartibini o'zbo'shimchalik bilan o'zgartirish huquqini bermaydi.

20. Ekin maydoni o'zgarsa, suv olish kvotasini qayta ko'rib chiqish mumkinmi?

Javob. Ha. Su'goriladigan yer maydoni yoki suv iste'moli hajmiga ta'sir qiluvchi ishlab chiqarish quvvatlari o'zgargan hollarda suv olish kvotasini qayta ko'rib chiqish masalasi qo'yilishi mumkin.

Suv kodeksining 61-moddasiga muvofiq, ajratilgan suv olish kvotasi uning amal qilish muddati davomida qayta ko'rib chiqilmaydi, biroq iste'mol qilinadigan suv hajmiga ta'sir ko'rsatadigan su'goriladigan yer u'chastkasi maydoni yoki ishlab chiqarish quvvatlari o'zgartirilgan hollar bundan mustasno.

Shuning uchun ekin maydoni o'zgarganda suvdan foydalanuvchi tegishli yer hujjatlari, amaldagi maydon va ekinlar to'g'risidagi ma'lumotlar bilan xizmat ko'rsatuvchi suv yetkazib beruvchi tashkilotga murojaat qilishi lozim. Kvotani qayta ko'rib chiqish tegishli vakolatli organ tomonidan belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

III. SHARTNOMA, HAQ TOLAŞ VA HISOB-KITOB

21. Suğoriş suvini olish uchun shartnoma tuzişi shartmi?

Javob. Ha. O'zbekiston Respublikasi Suv kodeksining 32-moddasiga muvofiq, suv obyektlaridan suv olish suv yetkazib beruvchi tashkilot bilan kelişilgan, belgilangan tartibda ro'yxatdan o'tkazilgan suv olish joyidan suvdan foydalanish to'g'risidagi shartnoma mavjud bo'lgan taqdirda amalga oshiriladi.

Shartnoma suv yetkazib beruvchi tashkilot va suvdan foydalanuvchi o'rtasidagi munosabatlarni tartibga soladi. Unda suv yetkazib berish hajmi, muddati, to'lov shartlari va tomonlarning huquq hamda majburiyatlari belgilanadi. Shartnoma tuzişda suvdan foydalanuvchiga ajratilgan kvota va limit ham hisobga olinadi.

22. Suv yetkazib berish shartnomasida qanday ma'lumotlar ko'rsatilişi kerak?

Javob. Suv yetkazib berish shartnomasida tomonlarning rekvizitlari, suv olish joyi, suvdan foydalanish maqsadi, ajratilgan suv olish limiti, yetkazib beriladigan suv hajmi va muddatlari, suv berish jadvali, xizmat haqi va to'lov tartibi, shuningdek tomonlarning huquq va majburiyatlari aniq ko'rsatilişi lozim.

Shartnomaga suv berish jadvali va zarur hisob-kitob hujjatlari ilova qilinadi. Shartnomani imzolaşdan oldin undagi ma'lumotlarni ajratilgan kvota va limit, amaldagi ekin maydoni hamda suvga bo'lgan ehtiyoj bilan solishtirish tavsiya etiladi.

23. Suv yetkazib berish shartnomasi qaçon kuçga kiradi?

Javob. Suvdan foydalanish to'g'risidagi shartnomalar Suv kodeksida belgilangan tartibda maxsus axborot tizimida elektron shaklda ro'yxatdan o'tkaziladi. Shartnomani ro'yxatdan o'tkazish tartibi suv yetkazib beruvchi tashkilotning turi va shartnoma tuzilayotgan suv xo'jaligi obyektining ahamiyatiga qarab farq qilishi mumkin.

Shuning uchun shartnomaning ro'yxatdan o'tkazilgani, uning rekvizitlari va amal qilish holatini tekshirib olish lozim. Shartnomaning kuçga kirish sanasi va huquqiy oqibatlari uning shartlari hamda qonunchilikda belgilangan talablar asosida aniqlanadi.

24. Fermer xo'jaligining suv yetkazib berish shartnomasini kim ro'yxatdan o'tkazadi?

Javob. Suvdan foydalanish to'g'risidagi shartnomalarni ro'yxatdan o'tkazish vakolati Suv kodeksining 67-moddasida belgilangan. Shartnomalar maxsus axborot tizimida elektron shaklda ro'yxatdan o'tkaziladi, bunda shartnoma tuzilayotgan tashkilot va suv xo'jaligi obyektining turiga qarab vakolatli organ farq qilishi mumkin.

Fermer yoki dehqon xo'jaligi shartnoma tuzish jarayonida uni kim ro'yxatdan o'tkazishi, qaysi hujjatlar talab qilinishi va ro'yxatdan o'tkazish natijasini qanday olish mumkinligini tegishli suv yetkazib beruvchi tashkilotdan aniqlastirishi lozim.

25. Şartnomada körsatilmagan tölov talab qilinsa, nima qiliş kerak?

Javob. Agar suv yetkazib beruvchi taşkilot şartnomada körsatilmagan yoki miqdori tuşunarsiz bölgan tölovni talab qilsa, avvalo, tölovning huquqiy asosini, hisob-kitobini va qaysi xizmat uşun undirilayotganini tasdiqlovchi hujjatlarni yozma ravışda soraş lozim.

Talab qilinayotgan tölovni şartnoma şartlari va amaldagi qonunçilik bilan soliştiriş kerak. Agar hisob-kitobda xatolik yoki asossiz talab mavjud deb hisoblasangiz, suv yetkazib beruvchi taşkilotga yozma e'tiroz kiritişingiz mumkin. Masala hal etilmagan taqdirda, yuqori turuvchi taşkilotga yoki vakolatli organga murojaat qiliş huquqiga egasiz.

26. Suv yetkazib beriş xizmati uşun haq bilan suv resurslaridan foydalanganlik uşun soliq bir xilmi?

Javob. Yöq. Suv yetkazib beriş xizmati uşun tölov va suv resurslaridan foydalanganlik uşun soliq huquqiy jihatdan farq qiladigan tölovlardir.

Suv yetkazib beriş xizmati uşun tölov suvni yetkazib beriş, suv xöjaligi obyektlaridan foydalaniş va ularga texnik xizmat körsatiş bilan boğliq xarajatlarni qoplaşga qaratilgan. Uning tartibi va şartlari suv yetkazib beruvchi taşkilot bilan tuzilgan şartnomada belgilanadi.

Suv resurslaridan foydalanganlik uşun soliq esa Soliq kodeksi asosida hisoblanadi va tölanadi. Ayrim hollarda suv yetkazib beriş xizmati uşun tölovning bir qismi yoki töliq miqdori soliq tarkibiga kiritilişi mumkin. Şu sababli tölov hujjatlarida hisoblangan summalarning tarkibi va asosini tekşiriş muhim.

27. Hisoblangan suv hajmiga rozi bölmam, nima qilişim mumkin?

Javob. Agar hisoblangan suv hajmi amalda olingan suv miqdoriga mos kelmasa, suv yetkazib beruvchi taşkilotdan hisob-kitob uşun asos bölgan ma'lumotlarni taqdim etişni soraş mumkin. Bunda suv ölçaş asboblarning körsatkiçlari, ölçaş dalolatnomalari, hisoblaş usuli va şartnomada belgilangan hisob-kitob tartibi tekşiriladi.

Agar hisob-kitobda tafovut aniqlansa, uni qayta körib çiqiş va zarur hollarda qayta hisoblaş töğrisida yozma murojaat kiriting. Murojaatga mavjud ölçov ma'lumotlari, dalolatnomalar va boşqa tasdiqlovchi hujjatlarni ilova qiliş maqsadga muvofiq.

28. Suv uşun qarz mavjud bölsa, suv yetkazib beriş töxtatilişi mumkinmi?

Javob. Ha. Suv kodeksining 80-moddasiga muvofiq, suv yetkazib beruvchi taşkilot körsatilgan xizmatlar uşun haq öz vaqtida tölanmagan hollarda suv yetkazib berişni vaqtinça töxtatib turiş huquqiga ega. Bunday çora suvdan foydalaniş qoidalari buzilganda, suv maqsadsiz işlatilganda yoki belgilangan suv oliş limiti oşirib yuborilganda ham qöllanilişi mumkin.

Biroq suv berişni töxtatiş aniqlangan şartnoma buzilişlarini bartaraf etiş bilan boğliq böliş kerak. Agar suv yetkazib beriş töxtatilsa, suvdan foydalanuvchi qarz miqdori, hisob-kitob va töxtatişning huquqiy asosini yozma ravışda aniqlaştiriş mumkin.

29. Şartnomada belgilangan suv hajmi yetkazib berilmasa, uning örnini qoplashni talab qiliş mumkinmi?

Javob. Ha. Agar suv yetkazib beruvchi taşkilot şartnomada belgilangan miqdordagi suvni yetkazib bermasa, suvdan foydalanuvchi amalda yetkazib berilgan suv hajmini şartnomadagi körsatkiçlar bilan soliştirişi va tafovut sabablarini aniqlaştirişi mumkin.

Suv kodeksining 81-moddasiga muvofiq, suv yetkazib beruvchi taşkilot şartnoma böyiça belgilangan miqdordagi suvni öz vaqtida yetkazib beriş, şuningdek qonunçilikda nazarda tutilgan hollarda oxirigaça olinmagan suvning örnini qoplaş majburiyatiga ega.

Şuning uçu suvdan foydalanuvchi suv beriş jadvali, hisob-kitob hujjatlari va suv yetkazib berilmaganini tasdiqlovchi dalillar asosida yozma talab kiritişi mumkin. Zarar yetkazilgan bölsa, uning örnini qoplaş masalasi qonunçilikda belgilangan tartibda hal etiladi.

30. Suv yetkazib beriş şartnomasini özgartiriş yoki bekor qiliş mumkinmi?

Javob. Ha. Suv yetkazib beriş şartnomasi tomonlarning kelişuviga köra yoki qonunçilikda nazarda tutilgan boşqa asoslar mavjud bölganda özgartirilişi yoxud bekor qilinişi mumkin.

Ekin maydoni, suvga bölgan ehtiyoj, suv oliş limiti yoki suv beriş şaroitlari özgargan hollarda şartnomani qayta körib çiqiş zarurati yuzaga kelişi mumkin. Bunda suvdan foydalanuvchi özgarişlarni tasdiqlovchi hujjatlarni ilova qilgan holda suv yetkazib beruvchi taşkilotga yozma murojaat qilişi lozim.

Şartnomani özgartiriş yoki bekor qilişda tegişli kelişuvni rasmiylaştiriş, mavjud qarzdorlik va tomonlarning bajarilmagan majburiyatlarini hisobga oliş hamda şartnomani röyxatdan ötkaziş talablari qöllaniladigan hollarda ularga rioya qiliş zarur.

IV. Ariq, kanal, lotok va infratuzilma

31. Içki ariqni tozalaş uçu qayerga ariza beriladi?

Javob. Ariqning qaysi taşkilot balansida ekanini aniqlang. Tuman Suv yetkazib beriş xizmati davlat muassasasi yoki balans saqlovçiga joylaşuv, uzunlik, muammo va foto bilan yozma murojaat bering.

32. Kanal betonlaştirişi talab qilinsa, bu darhol bajarilişi şartmi?

Javob. Betonlaştiriş uçu texnik asoslantiriş, mulkiy mansublik, loyiha va moliyalaştiriş manbai aniqlanişi kerak. Fuqaro yoki fermer taklif berişi mumkin, ammo amalga oşiriş tasdiqlangan dastur va resurslarga boğliq.

33. Buzilgan lotokni kim ta'mirlaydi?

Javob. Buning uçu lotokning balans egasi, xizmat körsatiş çegarasi va şartnoma şartlari aniqlanadi. Buzilişni dalolatnoma bilan qayd etib, tegişli taşkilotga muddat körsatilgan ta'mirlaş talabnomasini yuboring.

34. Kanalga suv tösuvchi qurilma ornatiş mumkinmi?

Javob. Faqat tegiqli texnik loyiha, xavfsizlik talablari va mas’ul taşkilot bilan kelışuv asosida. Suv yolini özboşimchalik bilan tösish boşqalarning suv oliş huquqini buziş mumkin.

35. Ariqni özboşimchalik bilan buriş mumkinmi?

Javob. Boşqa foydalanuvchilarga yoki suv xöjaligi inşootiga ta’sir etuvchi özgartirişlarni ruxsatsiz amalga oşirmang. Avval mas’ul taşkilot bilan loyiha, suv rejimi va xavfsizlik masalalarini kelişing.

36. Mahalla tomorqalariga suv yetkaziş uşun yangi tarmoq kerak bölsa-çi?

Javob. Mahalla, aholi va tuman xizmat taşkiloti bilan ehtiyojni rasmiylaştiring. Tarmoq yönaliş, yer masalasi, loyiha, balansga oliş va mablağ manbasi belgilaniş lozim.

37. Suv yolidagi çiqindilarni kim olib taşlaydi?

Javob. Balans saqlovçining inşootni soz saqlaş majburiyati bilan birga suvdan foydalanuvchilarning ham ifloslantirmaslik burçi bor. Muammoni joyi va xavf darajasi bilan qayd etib, tegiqli xizmat va mahallaga xabar bering.

38. Kanaldan traktor ötkazişga ruxsat bormi?

Javob. Suv xöjaligi inşootlaridan bu maqsad uşun belgilanmagan joyda transport yoki qişloq xöjaligi texnikasi bilan ötiş taqiqlangan. Faqat belgilangan ötiş joylaridan foydalaniş lozim.

39. Ariq yoki kanal kimning balansida ekanini qanday bilaman?

Javob. Tuman Suv yetkazib beriş xizmati davlat muassasasi va tegiqli hududiy suv xöjaligi taşkilotidan obyektning kadastr va balans ma’lumotini sörang. Balans aniqlanmagunça ta’mirlaş majburiyati haqida qat’iy xulosa çiqarmang.

40. Suv inşooti buzilsa kim javob beradi?

Javob. Avvalo inşootning mulkiy mansubligi, texnik xizmat mas’uli va buziliş sababi tekşiriladi. Zarar yetkazilgan bölsa, uning miqdori va aybdorlik qonunçilikdagi tartibda aniqlanadi.

V. Nasos stansiyalari, quduqlar va yer osti suvlari

41. Suv yetimasa nasos  rnatib olsam b ladimi?

Javob. Nasos bilan suv oli maxsus foydalani hisoblanii mumkin. Suv manbasi, hajmi, inoot xavfsizligi, belgilangan limit va ruxsatnoma talablarini tekirmasdan nasos  rnatish tavsiya etilmaydi.

42. Ilamayotgan nasosni ta'mirla u un kimga murojaat qilaman?

Javob. Nasos qaysi takilot balansida ekanini va xizmat artlarini aniqlang. Muassasaga agregat raqami, t xtagan sana va qan a maydon suvsiz qolgani haqida ariza kiriting.

43. Eski nasosni yangi agregatga almashtirishni kim hal qiladi?

Javob. Mulkiy mansublik, texnik holat va moliyalashtirish manbai asosida balans saqlov i va vakolatli takilotlar qaror qabul qiladi. Fuqaro texnik xulosa va asoslangan taklif kiritishi mumkin.

44. Su ori qudu ini qazish u un qanday ruxsat kerak?

Javob. Yer osti suvlariga oid geologik, gidrogeologik va maxsus suvdan foydalani talablari mavjud. Avvalo tegili geologiya organi va boqa vakolatli idoradan joy va rejalashtirilgan suv hajmi b yi a tartibni aniqlang.

45.  z mablagimga qazilgan quduqdan suv oli u un buyurtmanoma kerakmi?

Javob. Suv kodeksi yer osti suvlarini  z hisobidan su ori qudu i orqali olida suv oli buyurtmanomasi b yi a istisnoni nazarda tutadi. Lekin bu boqa ruxsatnoma va geologik talablardan avtomatik ozod etmaydi.

46. Yer osti suvidan foydalaniga kim ruxsat beradi?

Javob. Yer osti, mineral va termal suvni olida ruxsatnoma tegili geologiya organlari tomonidan belgilangan keliuvlar asosida beriladi. Amaldagi idora nomi va davlat xizmati tartibini rasmiy manbadan tekiring.

47. Quduq suvi kamayib ketsa yana  uqurlashtirish mumkinmi?

Javob.  zboim alik bilan  zgartirish kiritmang. Suv qatlamiga ta'sir, quduqning texnik pasporti va ruxsat artlari  rganilib, zarur b lsa gidrogeologik xulosa olinadi.

48. Quduqni qazish taqiqlangan hududlar bõlihi mumkinmi?

Javob. Ha. Yer osti chuuk suvlari sathi pasaygan hududlarda quduq qazish yoki ruxsat berish çeklanihi, vaqtincha toxtatilihi yoxud taqiqlanihi mumkin. Yer tanlashdan oldin rasmiy ma'lumotni oling.

49. Nasosga quyosh paneli ornatis uchun davlat avtomatik mablag beradimi?

Javob. Har qanday nasos yoki energiya uskunasi uchun subsidiya avtomatik berilmaydi. Loyihaning toifasi, amaldagi davlat dasturi, moliyalashtirish shartlari va talabgor maqomini alohida tekshirish kerak.

50. Nasosdan foydalanib qoshni maydonga suv bersam boladimi?

Javob. Suv olish kvotasi, limiti, suv yetkazib berish shartnomasi va bosqa foydalanuvchilar huquqi buzilmasligi shart. Tejalgan suvni berish mumkin bolgan holatlarda tegishi shartnoma va kelishuv rasmiylashtiriladi.

VI. Suv tejoychi texnologiyalar va davlat qollab-quvvatlashi

51. Tomchilatib sugorishi joriy qilganlarga subsidiya bormi?

Javob. Qishloq xojaligi ishlab chiqaruvchilari uchun belgilangan mezonlarga javob bergan loyihalar boyicha davlat qollab-quvvatlash mexanizmlari nazarda tutilgan. Subsidiya turi, miqdori va talablar ariza berilayotgan sanadagi hujjat boyicha tekshiriladi.

52. Yomg'irlatib sugorishga ham imtiyoz beriladimi?

Javob. Ha, suv tejoychi texnologiyalar qatorida yomg'irlatib sugorish tizimlari ham kozda tutilgan. Lekin har bir texnologiya va ekin turi uchun moliyaviy shartlar bir xil emas; tegishi loyiha va huquqiy mezonlarni tekshiring.

53. Lazerli tekislas ham suv tejas texnologiyasi sanaladimi?

Javob. Lazerli tekislas suvning maydonga bir tekis taqsimlanishiga xizmat qiladi va suv tejas choralarida nazarda tutilgan. Imtiyozga talabgorlik aniq texnologiya va amaliy shartlarga qarab belgilanadi.

54. Subsidiya olish uchun birinchi qadam nima?

Javob. Yer maydoni va ekin turi, texnologik yechim, loyiha-smeta, ta'minotchi bilan shartnoma hamda talabgorning huquqiy maqomini aniqlang. Rasmiy qabul qiluvchi organ yoki elektron platformada amaldagi hujjatlar royxatini tekshirib murojaat qiling.

55. Oz mablagimga texnologiya ornatsam, subsidiya olamanmi?

Javob. 2026-yil 1-oktabrdan oz mablagi hisobidan joriy etadigan ayrim tashabbuskorlar uchun shartli bosqichma-bosqich tolov tizimi belgilangan. Loyiha-smeta va

ta'minotchi shartnomasi, isha tusirish hamda belgilangan muddatlarga rioya qiliş talab etiladi.

56. Subsiyanning 50 foizi oldindan beriladimi?

Javob. PQ-47da nazarda tutilgan tegishi oz mablagi bilan joriy etish modelida hisoblangan subsiyaning 50 foizini oldindan, qolganini tizim ornatilib isha tusirilgandan keyin ajratis belgilangan. Bu qoida barça loyihalarga avtomatik tatbiq etilmaydi.

57. Texnologiyani ornatis keçiksa nima böladi?

Javob. PQ-47ning tegishi tartibida oldindan 50 foiz mablag ajratilganidan keyin ikki oy ichida texnologiya isha tusirilmasa, ajratilgan subsiyani qaytaris nazarda tutilgan. Pudratchi bilan shartnomaga aniq muddat va javobgarlik yozing.

58. Galla yetistirishda tomçilatib suğorishga subsiya bormi?

Javob. 2026-yil 1-oktabrdan boşoqli don ekinlarida tomçilatib va diskret suğorish joriy qilingan maydonlar uçun subsiya mexanizmlari nazarda tutilgan. Talabgorlik va hisoblash tartibini amaldagi qaror asosida aniqlang.

59. Texnologiya uçun bank krediti oliş mumkinmi?

Javob. Suv tejoychi texnologiyalarni joriy etish uçun ayrim kredit va foiz xarajatlarini qoplash mexanizmlari mavjud. Bank shartlari, garov, loyiha va davlat qollab-quvvatlash mezonlari alohida tekşiriladi.

60. Subsiyani rad etisha nima qiliş kerak?

Javob. Rad etish sababi va asos bölgan me'yorni yozma sörang. Hujjat yetishmasa töldiring, nizoli holatda vakolatli organga şikoyat yoki sudga murojaat qiliş tartibini körib çiqing.

VII. Kollektor-drenaj, melioratsiya va yer holati

61. Kollektor tölib qolsa kimga xabar beriladi?

Javob. Kollektorning balans saqlovçisini aniqlab, hududiy meliorativ ekspeditsiya yoki tegishi suv xöjaligi taşkilotiga joy, uzunlik va zarar belgilarini körsatgan holda murojaat qiling. Tozalaşning ustuvorligi texnik holat va rejaga köra hal qilinadi.

62. Zovur suvi k tarilib yerim   rlansa nima qilaman?

Javob. Sizot suvi va yerning meliorativ holatini  rgani  u un tegi li mutaxassislarni  aqiring.  l ov natijasi, foto va zarar dalillari asosida kollektor-drenaj tizimi b yi a  ora-tadbir rejasini s rang.

63. Kollektor suvidan su ori da foydalansa b ladimi?

Javob. Bunday suvdan foydalani da uning sifati, yerning   rlani  xavfi, suv rejimi va sanitariya-ekologik talablar hisobga olinadi. Agronomik hamda laboratoriya xulosasisiz undan foydalani  tavsiya etilmaydi.

64. Drenaj tarmo ini  z yer ta qarisiga k  irsam b ladimi?

Javob. Tarmoqni  zgartiri  bo qa yerlar yoki suv in ootlariga ta sir k rsati i mumkin. Balans egasi va vakolatli idoralar bilan keli uv, texnik loyiha va yer-kadastr tartiblariga amal qiling.

65. Begona  axs zovurni t sib q ysa nima qili  kerak?

Javob. T siqning joyi, vaqti, suv sathi va keltirgan ta sirini hujjatla tiring. Balans saqlov i va tegi li nazorat organiga murojaat qiling;  zbo im a buzib ta la   rniga qonuniy  ora talab qiling.

66. Yerga suv bosii kanaldan b lsa, kim zararni qoplaydi?

Javob. Sababni aniqla  u un in ootning texnik holati, suv beri  jadvali, avariya dalolatnomasi va ekspert xulosasi zarur. Ayb va zarar isbotlangan hollarda uni qonun ilikdagi tartibda qopla  masalasi q yiladi.

67. Qirqilgan yoki buzilgan drenaj quvurini kim tiklaydi?

Javob. Mulkiy mansublik va buzili  sababiga qarab mas ul belgilanadi. Hodisani foto, sxema va dalolatnoma bilan qayd eting; ta mirla  hamda ehtimoliy zararni qopla  talabini tegi li ta skilotga yuboring.

68.   r yuvi  u un q  im a suv talab qili  mumkinmi?

Javob. Haqiqiy agrotexnik ehtiyoj b yi a asoslangan taklif beri  mumkin. Ammo suv beri  amaldagi kvota, limit, suv manbasining holati va tegi li jadval doirasida keli iladi.

69. Meliorativ tadbirlar u un kim pul ajratadi?

Javob. Mabla  manbai obyekt kimning balansida ekani, tasdiqlangan davlat dasturi,  artnoma yoki ta abbuskorning  ziga qarab farq qiladi. Byudjet mabla i ajratili i har bir murojaat u un avtomatik kafolat emas.

70. Zovur suvi qo'shining hovlisiga chiqsa qanday yöl tutiş kerak?

Javob. Avvalo aholi xavfsizligini ta'minlab, mas'ul xizmatlarga xabar bering. Keyin suv yölining qonuniy loyihasi, buziliş sababi va zararni aniqlab, tomonlar iştirokida dalolatnoma tuzing.

VIII. Suv obyektlarini muhofaza qiliş va xavfsizlik

71. Kanal böyida uy yoki inshoot qursa böladimi?

Javob. Suv fondi yerlari va kanalning sohilböyi muhofaza mintaqalarida maxsus çeklovlar mavjud. Qurilişdan oldin kadastr, muhofaza zonasi va tegişli ruxsatlarni tekşiring.

72. Suvni muhofaza qiliş zonasi nima uşun belgilanadi?

Javob. Zonalar suv obyektlarini ifloslaniş, şikastlaniş va zararli ta'sirlardan saqlaş maqsadida belgilanadi. Ulardan foydalanişda quriliş, xöjalik faoliyati va sanitariya böyiça çeklovlar qöllanişı mumkin.

73. Kanalga axlat yoki oqova suv taşlaş mumkinmi?

Javob. Suvni ifloslantiriş qonunçilikka zid. Oqova suv çiqariş uşun belgilangan tartib, zarur ruxsat, sifat me'yorlari va monitoring talablari bajarilişı kerak.

74. Bolalar kanal yoqasida çömilsa kim javob beradi?

Javob. Suv obyektidan umumiy foydalaniş ham xavfsizlik va mahalliy çeklovlarga boğliq. Belgilanmagan yoki taqiqlangan joylarda çömilmaslik, ogohlantiriş belgilarini inobatga oliş va bolalarni nazorat qiliş zarur.

75. Kanal qoyasida ogohlantiruvçi belgi yöq bölse qayerga yoziş kerak?

Javob. Obyekt balans saqlovçisiga va zaruratda favqulodda vaziyatlar organiga aniq manzil, foto va xavf tavsifi bilan murojaat qiling. Tezkor xavf mavjud bölse bu haqda darhol dispetçerga xabar bering.

76. Suv ombori dambasiga yaqinlaşış mumkinmi?

Javob. Suv omborida ekspluatatsiya, qöriqlaş va xavfsizlik rejimi bölüşı mumkin. Taqiqlovçi belgilar, qöriqlaş tartibi hamda mas'ul xodimlar körsatmalariga amal qiliş lozim.

77. Yoğingarçilikda kanal qirğögi öpirilsa nima qilaman?

Javob. Öşa joyga yaqinlaşmang, aholini xavfdan ogohlantiring va mas'ul ekspluatatsiya taşkilotiga tezkor xabar bering. Favqulodda xavf bölse 112 raqamiga murojaat qiling; keyin ta'mir va zarar dalolatnomasi rasmiylaştiriladi.

78. Sel suvini özboşimchalik bilan boşqa joyga buriş mumkinmi?

Javob. Bunday harakat qoşni hududlarga zarar keltiriş mumkin. Mahalliy favqulodda vaziyatlar xizmati va suv xojaligi mutasaddilari bilan muvofiqlaşgan xavfsiz choralarini qo'llang.

79. Çorva molini kanal yoki suv omborida suğorsa böladimi?

Javob. Suv obyektida çorvani suğoriş va çömiltiriş uçun maxsus jihozlangan joylardan foydalanış lozim. İnşoot va muhofaza zonasiga zarar yetkaziş mumkin emas.

80. Kanal suvini ifloslantirgan şaxs ustidan qanday şikoyat qilinadi?

Javob. Hodisa vaqti, joyi, ifloslanış manbasi va foto-videoni yiğing. Hududiy ekologiya organi va suv xojaligi taşkilotiga yozma xabar bering; zarurat bölse zararni aniqlaş uçun tekşiruv talab qiling.

IX. Murojaatlar, şikoyat va nizolarni hal qiliş

81. Suv ta'minoti böyiça şikoyatni qanday yoziş kerak?

Javob. F.I.Ş. yoki taşkilot nomi, aloqa manzili, suv oliş joyi, muammo sanasi, şartnoma yoki limit ma'lumoti va aniq talabni yozing. Mavjud dalillarni ilova qilib, murojaat raqamini saqlab qöying.

82. Murojaatga qaçon javob beriliş kerak?

Javob. Qoida tariqasida ariza yoki şikoyat 15 kun içida, qoşimça örganiş talab etilsa bir oygaça körib çiqiladi. Qonunda istisno tarzida muddatni uzaytiriş va bu haqda xabar beriş tartibi ham bor.

83. Sayyor qabulda aytilgan muammo rasman körib çiqiladimi?

Javob. Qabulda berilgan murojaat ham qonunçilikda belgilangan tartibda körib çiqiliş lozim. Masala joyida hal etilgan ayrim oğzaki murojaatlarga alohida yozma javob talab etilmasligi mumkin.

84. Onlayn qabulda ariza beriş mumkinmi?

Javob. Elektron murojaatlar qonunçilikda tan olingan şakllardan biridir. Ariza matni va ilova qilingan hujjatlarning nusxasini saqlang, javobni rasmiy kanal orqali oling.

85. Natijadan qoniqmasam kimga şikoyat qilaman?

Javob. Avval javobning asosi va qaysi organ vakolatli ekanini aniqlang. Yuqori turuvçi organga yoki tegişli qonunçilik tartibida sudga şikoyat qiliş imkoni mavjud.

86. Suv yetkazilmagani uchun zararni undirish mumkinmi?

Javob. Suv olish huquqi buzilgan bolsa qonunda belgilangan tartibda zararni qoplashni talab qilish mumkin. Shartnoma, jadval, faktik suv hajmi, hosil yoki mol-mulk zarari va sababiy bogliqlikni dalillash muhim.

87. Og'zaki va'da yetarlimi yoki yozma javob olish kerakmi?

Javob. Kelgusida nazorat va ehtimoliy nizo uchun yozma yoki elektron javob afzal. Sayyor qabulda masala joyida hal bolsa, natijani qabul bayonida qayd ettirish foydali.

88. Murojaatni qaysi idoraga yuborishni bilmasam-çi?

Javob. Muammoning joyi va turiga qarab avval tuman Suv yetkazib berish xizmati davlat muassasasi yoki vazirlikning murojaatlar xizmatiga yuborish mumkin. Masala bosqa organ vakolatida bolsa uning rasmiy tartibda yonaltirilishini sorang.

89. Suv berish boyicha nizoni sudsiz hal qilish mumkinmi?

Javob. Tomonlar shartnoma, hisoblagich dalolatnomasi va suv berish jadvalini solishtirib, yozma kelishuvga kelishi mumkin. Kelishuv bolmasa qonunchilikda nazarda tutilgan nizolarni hal etish tartibi qollanadi.

90. Murojaat natijasini kuzatish uchun nima qilish kerak?

Javob. Royxat raqami va sanani saqlang, ijrochi va javob muddatini aniqlang. Muddat otganda yozma eslatma kiriting; avvalgi ariza va javoblarni ilova qiling.

X. Amaliy savollar, hisobdorlik va huquqiy profilaktika

91. Suv olchas qurilmasi bolmasa suv miqdori qanday aniqlanadi?

Javob. Suv hisobi qonunchilikda belgilangan olchas va hisoblash tartibiga asoslanishi kerak. Mas'ul tashkilotdan hisobga olish usuli, nuqtasi va tegishli dalolatnomani sorang; ixtilof bolsa qayta tekshirish talab qiling.

92. Suv olchas vositasini kim soz saqlashi kerak?

Javob. Foydalanuvchi oz suv olish nuqtasiga tegishli vositalarni jihozlash va soz saqlashga majbur; yetkazib beruvchining ham oz inshootlari boyicha vazifalari bor. Aniq taqsimot obyekt balansi va shartnomadan kelib chiqadi.

93. Suv hisobida xatolik topilsa qanday yol tutiladi?

Javob. Oldingi va keyingi korsatkiqlar, olchov davri, qurilmaning texnik holati va hisob usulini solishtiring. Ikki tomon ishtirokida dalolatnoma tuzib, hisobni qayta tekshirishni sorang.

94. Suvdan foydalaniş limiti buzilsa javobgarlik bormi?

Javob. Ha. Limitni oşiriş va suv oliş tartibini buziş qonunçilikda belgilangan javobgarlikka sabab bölişi mumkin. Aniq huquqiy çora holat, dalil va vakolatli organ qaroriga boğliq.

95. Suvning noqonuniy olinişi haqida qayerga xabar beraman?

Javob. Suv yetkazib beruvçi taşkilot, tegişi suv xöjaligi nazorati yoki huquqni muhofaza qiluvçi organga joy, vaqt va foto bilan xabar bering. Qonunbuzarlik bor-yöqligi rasmiy tekşiruvda aniqlanadi.

96. Fermerlar suv taqsimoti muhokamasida qatnaşişi mumkinmi?

Javob. Suvdan foydalanuvçilar qonunçilikda belgilangan tartibda suv resurslarini boşqarişga oid qarorlar qabul qilinişida iştirak etiş huquqiga ega. Mahalliy suv kengaşlari va oçiq muhokamalarda asoslangan taklif bering.

97. Suvdan foydalanuvçi taşkilotdan axborot söraşi mumkinmi?

Javob. Öziga yetkazilayotgan suvning miqdori va sifatini tekşiriş foydalanuvçining huquqidir. Jadval, limit, hisob-kitob va şartnoma nusxasi yuzasidan qonunçilik doirasida yozma sörov bering.

98. Suv tejalsa limitdan taşqari qöşimça suv oliş mumkinmi?

Javob. Yöq, tejamkorlik avtomatik ravişda limitdan ortiqça suv oliş huquqini bermaydi. Kodeks tejalgan suvni tegişi tartibda boşqa foydalanuvçiga beriş imkonini belgilaydi.

99. Huquqiy maslahatni qayerdan tekşiriş kerak?

Javob. Asosiy rasmiy manba – lex.uz qonunçilik bazasi. Masalaga oid norma, uning kuçga kiriş sanasi va sönggi tahririni tekşiring; idoraning rasmiy saytidagi tuşuntirişlardan qöşimça foydalaning.

100. Masala hal bölişi uçun eng muhim uç hujjat qaysilar?

Javob. Suğoriş suvi haqidagi tipik nizoda (1) suvdan foydalaniş şartnomasi va ilovasi, (2) kvota/limit hamda jadval, (3) amalda suv olinganini körsatuvçi ölçov yoki dalolatnoma asosiy dalillardir. Muammo turiga köra qöşimça hujjatlar zarur böladi.